

BANKLARDA LOYIHA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Bank moliya akademiyasi

Moliya va moliyaviy texnologiyalar fakulteti.

Loyiha boshqaruvi yo'nalishi. 23-35 guruh tinglovchisi:

Toshqo'rg'onov Rustam G'ayrat o'g'li

Ilmiy raxbar: TDIU kafedra dotsenti PHD

Axmedov H.R

Annotatsiya. *Ushbu maqolada banklarda loyiha boshqaruvining samaradorligi va uni oshirish yo'llari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar. *Bank, loyiha, boshqaruv, biznes jarayon, samaradorlik, iqtisodiyot, rejalashtirish.*

Bugungi kunda amaliyotda loyihalarni amalga oshirishda yuzaga kelayotgan kamchiliklar, xususan istiqbolli yirik loyihalarni aniqlash va ularni amalga oshirish, xorijiy zayomlarning samarasiz o'zlashtirilishi toifali mutaxassislarining, jumladan loyihalarni boshqarish qobiliyatiga ega bo'lgan boshqaruvchilarning yo'qligidan dalolat beradi. Bundan tashqari, davlatimiz rahbariyati tomonidan bir necha bor mamlakatning rivojlanishi va aholi turmush sharoitining farovonligini oshirishda muhim o'rin tutadigan iqtisodiyotning barcha jabhalarida loyihalarni samarali amalga oshirish zarurligi to'g'risida ta'kidlanib kelinmoqda.

«Loyiha» tushunchasi bir nechta belgilar bilan tavsiflangan turli xil tadbirlarni (faoliyatlamini) birlashtiradi, ulardan eng keng tarqalgani quyidagilar:

- aniq maqsadlarga erishish. aniq natijalarga erishish;
- bir nechta o'zaro bog'liq harakatlarning muvofiqlashtirilishi;
- muayyan boshlanish va tugash bilan cheklangan vaqt.

Loyihaning ishlab chiqarish tizimidan farqi shundaki, loyiha bir marotaba emas, balki davriy faoliyat. Ketma-ket ishlab chiqarish oldindan belgilangan muddatga ega emas va talabning mavjudligi va hajmiga bog'liq. Talab yo'qolganda. ishlab chiqarish jarayoni tugaydi. Sof ishlab chiqarish aylanishi loyihalar emas. Biroq oxirgi paytlarda dizayn yondashuvi doimo ishlab chiqarishga yo'naltirilgan jarayonlarga tobora ko'proq qo'llanilmoqda. Misol uchun. muayyan davrda ishlab chiqarish hajmini belgilangan byudjetga asosan oshirish yoki shartnoma bo'yicha yetkazib berish muddatlari mavjud bo'lgan ba'zi buyurtmalarni bajarish.

Bank birinchilardan bo'lib loyiha texnologiyalarini boshqaruv tizimiga kiritdi. Shu bilan birga, bank faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari bank biznesining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oladigan, shuningdek, bank muhitida qo'llaniladigan moliyaviy texnologiyalarga muvofiq biznes jarayonlarini qurishga imkon beradigan biznes echimlarini shakllantirish zarurligini belgilaydi. Shu bilan birga, bank sektorida loyihalarni boshqarish boshqacha tarzda qurilgan. Ayrim banklar loyihalarni alohida

yechimlar sifatida amalga oshirsa, boshqalari ularni umumiy boshqaruv infratuzilmasiga integratsiyalashgan, boshqalari esa ilg'or axborot va boshqa yechimlarni joriy etish sifatida amalga oshiradi, bu esa asosiy g'oyalarni yanada samarali targ'ib qilishga yordam beradi. Shu munosabat bilan, bank sektorida loyihalarni boshqarish samaradorligini baholashning maqsadga muvofiqligi va zarurati mavjud bo'lib, u nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblash, balki bank xodimlarining joriy faoliyatining bir qator parametrlarini baholash orqali ham amalga oshirilishi mumkin. tasvir komponentlarini takomillashtirish va yangi g'oyalarni amalga oshirish. Shu munosabat bilan, maqolada bank sektorida loyihalarni boshqarishga xos bo'lgan ko'rsatkichlar, ya'ni uni amalga oshirish samaradorligini tahlil qilish usullari va kelgusida rivojlanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Banklarda loyihalarni boshqarish samaradorligini baholashning mualliflik metodologiyasi taqdim etilgan bo'lib, uning yangiligi ekspert metodlari asosida qurilgan sifat ko'rsatkichlaridan foydalanishdadir. Taklif etilayotgan metodologiya bankning loyiha faoliyatining uning moliyaviy natijalariga ta'sir qilish darajasini aniqlash, shuningdek, alohida loyihalarni boshqarish jarayonlari samaradorligini aniqlash imkonini beradi. Bundan tashqari, metodologiya banklarda loyihalarni boshqarish bo'yicha tuzilgan biznes-jarayonlar modeli samaradorligiga umumiy baho beradi, har qanday bank uchun amal qiladi va standart echimlarga qaraganda sodda. Metodologiya loyihalarni boshqarish sohasidagi moliyaviy tashkilotlarning ekspertlari va maslahatchilari, shuningdek, banklarning yuqori boshqaruvi uchun qiziqarli bo'lishi mumkin

Banklarning loyihalarini boshqarish samaradorligini tahlil qilish uchun ishlab chiqilgan modellarning etarli emasligi bilan bog'liq. Shu bilan birga, moliyaviy tashkilotlarni boshqarishning umumiy biznes-jarayonlariga integratsiyalashgan holda deyarli har bir yirik bank faoliyatiga loyihalarni boshqarish faol joriy etilmoqda.

Banklarda loyiha boshqaruvi, asosan, moliyaviy loyihalarni ta'minlash, investitsiyalarni boshqarish va yangi xizmatlar yoki mahsulotlar ishlab chiqishga qaratilgan faoliyatlarni o'z ichiga oladi. Loyiha boshqaruvi jarayonida quyidagi asosiy jihatlar muhimdir:

1. Loyihani rejalashtirish: Loyihaning maqsadlarini aniqlash, resurslar va vaqt jadvalini belgilash.

2. Resurslarni boshqarish: Moliyaviy, insoniy va texnik resurslarni to'g'ri taqsimlash va boshqarish.

3. Xavflarni boshqarish: Loyihaning potentsial xavflarini aniqlab, ularni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish.

4. Ijro etish: Loyihaning har bir bosqichini amalga oshirish va monitoring qilish.

5. Monitoring va nazorat: Loyihaning rivojlanishini doimiy ravishda kuzatib borish va kerak bo'lganda o'zgarishlar kiritish.

6. Hisobot berish: Loyihaning natijalarini va xarajatlarini tahlil qilib, manfaatdor tomonlarga hisobot berish.

Banklarda loyiha boshqaruvi, shuningdek, yangi texnologiyalarni joriy etish, mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash yoki bank operatsiyalarini optimallashtirish kabi maqsadlarni ham o'z ichiga oladi. Bu jarayonlarning samarali amalga oshirilishi, bankning umumiy muvaffaqiyatiga va bozordagi raqobatbardoshligiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Bank faoliyatida daromad va risk doimo yonma-yon va ular o'rtasidagi muvozanatni toppish zamonaviy bank ishining muhim muammolaridan biridir. Tijorat banklari tomonidan moliyalashtiriladigan investitsion loyihalarda vujudga kelishi mumkin bo'lgan risklarni oldindan baholay olishi, samarali boshqarishi va unga qarshi zarur choralar ko'rishi bankka etishi mumkin bo'lgan moddiy-ma'naviy.

Loyihani boshqarish bilan bog'liq holda bankning ishlash mezonlari, shu jumladan daromad va foyda ko'rsatkichlari kamroq ko'rsatkichdir. Ushbu ko'rsatkichlar umuman bank faoliyati samaradorligini ko'rsatishi mumkin, ammo ular loyiha boshqaruvining bank faoliyatiga ta'siri darajasini aniqlashga imkon bermaydi. Loyihani boshqarishda eng ko'p ko'rsatkich banklarning loyiha faoliyatidagi asosiy tendentsiyalarni aniqlashga yordam beradigan reyting modellari asosida qurilgan ekspert usullaridir. Aniqlik kiritish kerakki, ekspert usullaridan foydalanish uchun reyting shkalasini shakllantirish, shuningdek, parametrlarni tanlash va ularni ahamiyatlilik nuqtai nazaridan baholash maqsadga muvofiqdir. Shu maqsadda bankda tahliliy ishlarga mas'ul bo'lgan mutaxassislardan ekspert komissiyasi tanlab olinadi va u mezonlarni belgilaydi va baholaydi. Ekspert metodlari loyihalar sifatini yanada tizimli va kengroq baholash, bu jarayonni kuzatuvchi salbiy omillarni aniqlash va banklarda loyiha boshqaruvini rivojlantirish yo'nalishlarini belgilash imkonini beradi. Shunday qilib, loyihaning samaradorligini baholash uchun har bir omilning ahamiyatlilik darajasini baholash uchun parametrlar to'plami shakllantirildi. Yuqoridagi misolda eng muhimlari quyidagilar edi: kredit portfelining sifati, jismoniy shaxslarga kredit berish hajmi va loyihaning iqtisodiy ko'rsatkichlari. Baholangan ko'rsatkichlarning ob'ektivligi uchun ularni dinamikada baholash muhim, shu bilan birga yakuniy ballni hisoblash uchun har bir parametrning o'rtacha qiymatini aniqlash maqsadga muvofiqdir.

Banklarda loyiha boshqaruvi samaradorligini oshirish uchun bir qancha strategiyalar va usullarni qo'llash mumkin. Quyidagi tavsiyalarni ko'rib chiqish mumkin:

1. Ma'lumotlarni tahlil qilish: Loyihalarning muvaffaqiyatini oshirish uchun, avvalgi loyihalar bo'yicha ma'lumotlarni tahlil qilish va kelgusidagi loyihalar uchun xulosalar chiqarish muhimdir.

2. Maqsadlarni aniq belgilash: Har bir loyiha uchun aniq va o'lchovli maqsadlar belgilash, boshqaruvchilar va jamoa a'zolari o'rtasida to'g'ri aloqa o'rnatishga yordam beradi.

3. Jamoa shakllantirish: Loyihani amalga oshirishda samarali jamoalarni tuzish, har bir a'zo o'z vazifasini bilishi va bajarishi uchun zarurdir. Jamoa a'zolarining malakasini oshirish uchun treninglar o'tkazish ham foydalidir.

4. Resurslarni samarali boshqarish: Moliyaviy, insoniy va vaqt resurslarini to'g'ri taqsimlash va nazorat qilish, loyihaning muvaffaqiyati uchun muhimdir.

5. Raqamli texnologiyalarni qo'llash: Loyihalarni boshqarish uchun zamonaviy dasturiy ta'minot va vositalardan foydalanish, jarayonni tezlashtiradi va samaradorligini oshiradi.

6. Risklarni boshqarish: Potensial xavflarni oldindan aniqlash va ularni kamaytirish uchun strategiyalar ishlab chiqish, loyihaning muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

7. Aloqa va hisobot berish: Boshqaruvchilar va loyihaga jalb qilingan barcha tomonlar o'rtasida ochiq va samarali aloqa o'rnatish, loyihaning holatini va natijalarini doimiy ravishda kuzatib borishni ta'minlaydi.

8. Loyihani baholash va tahlil qilish: Loyihaning yakunida uning samaradorligini baholash va olingan tajribalarni keyingi loyihalarda qo'llash muhimdir.

Ushbu tavsiyalar banklarda loyiha boshqaruvi samaradorligini oshirishga yordam beradi va tashkilotning o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Loyiha metodologiyasining bankning moliyaviy natijalariga ta'siri darajasini aniqlash va aniqlash juda muammoli. Qoida tariqasida, yangi mahsulotni joriyetish iqtisodiy samaradorlik yoki uni amalga oshirish jarayonida xodimlarning harakatlari bilan bog'liq bo'lgan salbiy natijalarga olib keladi. Biroq, loyiha texnologiyalaridan foydalanish samaradorlikni oshiradi va amalga oshirilayotgan loyihalarning muvaffaqiyatsizlik darajasini pasaytiradi, shuningdek, harakatlarni tizimlashtiradi, vaqt resurslari va vazifalarni loyiha jamoasi a'zolari o'rtasida to'g'ri taqsimlaydi. Shu sababli, ko'plab tahlilchilar fikriga ko'ra, bank sektorida loyihalarni boshqarish samaradorligini loyihani amalga oshirish natijalariga ko'ra baholash mumkin, chunki muvaffaqiyatning kamida 50 yoki 40 foizi ushbu aniq metodologiyaga tegishli. Soddashtirilgan versiyada baholash Loyiha boshqaruvi bilimlar organining 9 ta yo'nalishi bo'yicha amalga oshiriladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O 'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat M irziyoyevning "O 'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Loyiha boshqaruvi M illiy Agentligi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to 'g 'risid a"gi 2019-yil 10-yanvardagi № PF-5624- sonli farmoni.

2. M.Sharifxo'jayev, Yo.Abdullayev. Menejrnent. O'quv qo'llanma. Toshkent - 2001-y.

3. Verejnikova O.V. Loyihani tashkil etishning uslubiy jihatlari Amalga oshirishni nazorat qilish // Iqtisodiyot va menejment muammolari. 2015 yil. No 12 (52). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodicheskie-aspekty-organizatsiikontrolyarealizatsii-proektov> (kirish sanasi: 17.10.2022).

4. R.X.Ergashev, S.R.Xalikov, A.J.Toshbayev. Innovatsion iqtisodiyot: Darslik / - T.: "Iqtisod-Moliya", 2019-y.

5. Boronina, L. N. B835 Loyihani boshqarish asoslari: [proc. nafaqa] / L. N. Boronina, Z. V. Senuk; Ta'lim va fan vazirligi Ros. Federatsiya, . - Yekaterinburg: Ural nashriyoti. un-ta, 2016. - 134 b